

ВАЖЛИВІ ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ, МАРКЕТИНГУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТА ІМІДЖУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

©2018 ОРЛОВ П. А.

УДК 303.446:378.4

Орлов П. А. Важливі фактори підвищення якості підготовки студентів, маркетингу освітніх послуг та іміджу закладів вищої освіти України

Метою даного дослідження є порівняльний аналіз критеріїв опублікованих у 2017 р. трьох рейтингів установ вищої освіти (УВО) України та розвиток теоретико-методичних підходів до виявлення на макро-, мезо- і мікрорівнях важливих чинників підвищення якості підготовки студентів, маркетингу освітніх послуг та іміджу УВО. Обґрунтовано, що з корупцією необхідно боротися на макро-, мезорівнях і в кожному закладі вищої освіти. У роботі наведено аналіз Постанови Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 347, якою затверджено сприятливі для УВО зміни, але відсутній чіткий порядок їх реалізації. Обґрунтовано, що для масштабного підвищення якості підготовки студентів та маркетингу освітніх послуг необхідно суттєво підвищувати якість економічної системи країни та державного регулювання економіки. Вдосконалено авторську концепцію соціальної відповідальності підприємств усіх видів діяльності та форм власності (включаючи УВО), а також їх маркетингу.

Ключові слова: критерії, рейтинги УВО України, боротьба з корупцією, концепція соціальної відповідальності, якість економічної системи країни, державне регулювання економіки.

Бібл.: 13.

Орлов Петро Аркадійович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та маркетингу, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: nashakafedra_eim@ukr.net

УДК 303.446:378.4

Орлов П. А. Важные факторы повышения качества подготовки студентов, маркетинга образовательных услуг и имиджа учреждений высшего образования Украины

Целью данного исследования является сравнительный анализ критериев опубликованных в 2017 году трёх рейтингов учреждений высшего образования (УВО) Украины и развитие теоретико-методических подходов к выявлению на макро-, мезо- и микроуровнях важных факторов повышения качества подготовки студентов, маркетинга образовательных услуг и имиджа УВО. Обосновано, что с коррупцией необходимо бороться на макро- мезоуровнях и в каждом учреждении высшего образования. В работе приведен анализ Постановления Кабинета Министров Украины от 10 мая 2018 г. № 347, которым утверждены благоприятные для УВО изменения, но отсутствует четкий порядок их реализации. Обосновано, что для масштабного повышения качества подготовки студентов, маркетинга образовательных услуг необходимо существенно повышать качество экономической системы страны и государственного регулирования экономики. Усовершенствована авторская концепция социальной ответственности предприятий всех видов деятельности и форм собственности (включая УВО), а также их маркетинга.

Ключевые слова: критерии, рейтинги УВО Украины, борьба с коррупцией, концепция социальной ответственности предприятий, качество экономической системы страны, государственное регулирование экономики.

Библ.: 13.

Орлов Петр Аркадьевич – доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой экономики и маркетинга, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: nashakafedra_eim@ukr.net

UDC 303.446:378.4

Orlov P. A. The Important Factors of Quality Improvement of Students' Training, Marketing of Educational Services, and Image of Institutions of Higher Education of Ukraine

The research is aimed at a comparative analysis of the criteria published in 2017 in terms of three ratings of institutions of higher education (IHE) of Ukraine and developing of theoretic-methodical approaches to the detection at macro-, meso- and micro-levels of important factors of quality improvement of students' training, marketing of educational services, and image of IHE. It is substantiated that corruption should be countered on macro- and meso-levels in every institution of higher education. The publication contains an analysis of the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 347 of May 10, 2018, which approved the changes, favorable for IHE, but there is no clear order of their implementation. It is substantiated, that for the large-scale improvement of quality of of students' training together with marketing of educational services it is necessary to considerably increase quality of economic system of the country along with the State regulation of the economy. The author's own conception of social responsibility of enterprises of all kinds of activity and forms of ownership (including IHE), as well as their marketing, has been improved.

Keywords: criteria, ratings of IHE of Ukraine, countering against corruption, conception of social responsibility of enterprises, quality of economic system of the country, the State regulation of economy.

Bibl.: 13.

Orlov Peter A. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Marketing, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: nashakafedra_eim@ukr.net

Якість вищої освіти в країні є однією з ключових засад забезпечення її конкурентоспроможності та соціально-економічного розвитку.

Метою даної статті є порівняльний аналіз опублікованих в Україні рейтингів закладів вищої освіти (ЗВО) у 2017 р. і теоретичне узагальнення та розвиток теоретико-методичних підходів до виявлення важли-

вих факторів підвищення якості підготовки студентів, маркетингу освітніх послуг та іміджу ЗВО.

Результати дослідження базуються на аналізі критеріїв оцінки ЗВО України відповідно до опублікованого наприкінці травня 2017 р. одинадцятого щорічного рейтингу «ТОП-200 Україна». Для визначення рейтингу ЗВО підсумовуються три показники:

оцінка якості науково-педагогічного потенціалу $I_{НП}$ оцінка якості навчання $I_{Н}$ оцінка міжнародного визнання $I_{МВ}$ у балах. Сума балів за цими показниками дає можливість розрахувати оцінку інтегрального показника діяльності ЗВО (I_3) і ранжувати рейтинги ЗВО в порядку убунання інтегрального показника.

У 2017 р. найбільшу кількість за інтегральним показником отримав Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» – 86,182459 бала. На другому місці опинився Київський національний університет імені Тараса Шевченка – 81,892371 бала. На третьому – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна – 49,491519 бала. При цьому Міжнародна наглядова рада рейтингу «Топ 200 Україна» зазначила, що «НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського» створив і розвинув потужну інноваційну екосистему «Sikorsky Challenge», вивів на ринки набагато більше стартапів, ніж усі інші університети України, продав більше ліцензій на винаходи, впровадив більше проектів у систему оборони України. Його випускники найбільш затребувані великими міжнародними та національними високотехнологічними компаніями» [1]. Стосовно Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, які зайняли відповідно друге і третє місце, було відмічено, що «вони мають найбільше серед інших університетів України бюджетне фінансування наукових досліджень, високі індекси цитованості за системами Scopus і Web of Science, високий рівень затребуваності їх випускників на ринках праці, особливо в секторі державного управління» [1]. Звертає увагу той факт, що в рейтингу беруть участь усі ЗВО без урахування специфіки їх діяльності, наприклад Національні економічні університети, Національний гірничий університет, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця та інші.

В умовах недостатньо ефективного реформування системи вищої освіти в Україні багато ЗВО з 2014 р. перебувають у скрутному фінансовому становищі. Наприклад, усі ЗВО протягом 2018/19 навчального року зобов'язали пройти ліцензування та акредитацію всіх спеціальностей і спеціалізацій, незважаючи на те, що в багатьох з них були акредитації до 2026 р. і пізніше. За цим, як і по більшості інших напрямків реформування, відсутнє обґрунтування соціально-економічної доцільності. ЗВО змушені скорочувати розміри оплати праці та чисельність свого персоналу, у тому числі за рахунок підвищення навантаження на кожного викладача. За таких умов ЗВО залишають багато висококваліфікованих викладачів, а якість підготовки студентів від цього не підвищується, а навпаки, знижується. При цьому МОН України докторам наук і професорам ввело кількісні вимоги до публікацій статей у системах Scopus і Web of Science. Це дуже дорогі публікації з тривалим періодом рецен-

зування статей. Публікації статей у системах Scopus і Web of Science, безумовно, надає їм більш широкую популярність за кордоном, однак сама по собі публікація статей у цих системах, на думку автора, автоматично не підвищує їх якість. У цих системах поряд зі статтями високої якості публікуються статті різного, у тому числі й низького, рівня. Для встановлення їх співвідношення потрібні дорогі дослідження.

Постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 347 [2] затверджено зміни, що вносяться до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 [3]. Так, у пункті 2 абзац другий виключено, а пункт 2 доповнено абзацами такого змісту:

- ✦ «закладам освіти, які мають ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти, за їх заявою може бути переоформлена ліцензія із встановленням збільшеного ліцензованого обсягу з урахуванням строків навчання за умови дотримання вимог Ліцензійних умов, затверджених пунктом 1 цієї постанови, без подачі додаткових матеріалів;
- ✦ кадрові вимоги щодо забезпечення провадження освітньої діяльності для закладів вищої освіти, що мають ліцензію на освітню діяльність, набирають чинності з 1 вересня 2018 року. До зазначеного строку кадрове забезпечення освітньої діяльності здійснюється відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187, в редакції від 30 грудня 2015 р.;
- ✦ вимоги до керівника проектної групи щодо наявності в нього не менше однієї статті у періодичному виданні, яке включене до однієї з наукометричних баз, зокрема Scopus або Web of Science Core Collection, вводяться в дію через три роки після набрання чинності цією постановою».

Також відстрочені вимоги щодо володіння англійською мовою на рівні B2, пов'язані з використанням зазначеної мови одним із членів проектної групи під час провадження підготовки іноземців та осіб без громадянства до 1 січня 2020 р. [2].

Ці та деякі інші зміни обіцяють полегшення ситуації у вітчизняних ЗВО, але не вирішують усіх їх проблем, тим більше, що в ЗВО негативно оцінюється ефективність попереднього реформування. Так, кількість бюджетних місць для студентів ВНЗ було скорочено приблизно на 60%. З огляду на то, що в Україні, за даними ООН, у 2016 р. 60% населення знаходилося за межею бідності, багато студентів змушені підробляти. Це в більшості випадків також негативно позначається на якості їхнього навчання. Міжнародна організація міграції оцінює можливе збільшення кількості

міжнародних трудових мігрантів з України в короткостроковій перспективі на 41%. Серед них майже половина – у віці від 18 до 29 років. З них багато, як правило, не повертаються назад. Додатковий ризик для ЗВО – збільшення кількості вітчизняних студентів, що будуть навчатися за кордоном. Незрозуміла, на думку автора, і доцільність зміни назви вищого навчального закладу України з ВНЗ на ЗВО.

Заслугове уваги опублікований в липні 2017 р. Євгеном Журовим «Рейтинг ТОП-10 кращих економічних ВНЗ України» [4]. Результати базуються на опитуванні більше 400 студентів із ЗВО, що беруть участь в рейтингу. Автор підкреслив, що складений ним рейтинг не претендує на істину, а лише допомагає абітурієнтам вибрати ЗВО, який виглядає краще на тлі інших. Було відібрано 24 університети, які мають статус національного, або профільні університети. У їх складі не оцінювалися приватні ВНЗ. Багато університетів, що були допущені до участі, зокрема ТНУ ім. Вернадського, ОНУ ім. Мечникова, ДонНУ ім. Стуса, УжНУ, ЗНУ, ЛТЕУ, ХНУ ім. Каразіна, ПНУ ім. Стефаніка, НУ «Острозька академія», ДонНУЕТ, СумДУ, ХНУ, МДУ та ін., брали участь, але не змогли сформувавши оцінки про себе.

Заслугове на увагу залучення студентів як експертів з їх ЗВО, а також склад критеріїв для оцінки рейтингу. Серед них:

ЛЗП – середній показник лекторських здібностей викладачів (від 1 до 5 балів);

ОО – середній показник об'єктивності оцінювання знань (навичок) студентів (від 1 до 5 балів);

ВС – середній показник ставлення викладачів до студентів (від 1 до 5 балів);

СА – наявність у ЗВО сучасних аудиторій, комп'ютерних класів, обладнаних для проведення інтерактивних занять, удосконалення практичних навичок/виступів/конференцій;

БП – наявність у ЗВО напрацьованої бази практики, на яку направляють студентів;

МП – можливість працевлаштування від вишу після закінчення навчання, тобто показані відповіді студентів, які чули про таку можливість;

ЕД – середня оцінка конкретного ЗВО, оприлюднена на сайті education.ua (за 5-бальною шкалою).

Далі наводиться розроблений автором теоретико-методичний підхід до оцінки рейтингу кожного ЗВО за 10-бальною системою. При цьому середня оцінка конкретного ЗВО – ЕД, оприлюднена на сайті education.ua (за 5-бальною шкалою) множилася на коефіцієнт важливості 0,5 і вводилися додаткові критерії та коефіцієнти до них від 0,3 до 0,7.

Особливо слід відзначити введення критерію «Корупція» за оцінками студентів свого ЗВО. Тільки Національний університет «Кієво-Могилянська академія» (НаУКМА) отримала +1 бал за її відсутність. Це найвищий результат у цьому блоці. Оскільки тіль-

ки 6% опитаних її студентів економічних спеціальностей відзначили, що чули про корупцію, але ніхто з них не давав хабарів. За НаУКМА слідує КНТЕУ: 47% опитаних заявили про аналогічний результат, по інших ЗВО цей показник знижується: 38% – ОНЕУ та ЧНУ ім. Федьковича, 36% – ХНЕУ і т. ін.

В опублікованому рейтингу виявилося 10 ЗВО із зазначенням займаного місця і кількості балів:

1. Національний університет «Кієво-Могилянська академія» (8,93 бала);

2. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (7,67 бала);

3. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (7,16 бала);

4. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (7,14 бала);

5. Київський національний університет імені Тараса Шевченка (7,10 бала);

6. Київський національний торгово-економічний університет (7,09 бала);

7. Одеський національний економічний університет (6,84 бала);

8. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (6,82 бала);

9. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського (5,99 бала);

10. Львівський національний університет імені Івана Франка (5,85 бала).

За допомогою аналогічного теоретико-методичного підходу в грудні 2017 р. було розроблено Рейтингу ТОП-5 кращих медичних ЗВО України [5].

Перше місце серед ЗВО зайняв Донецький національний медичний університет імені М. Горького (8,39 бала). Це один з найбільших медичних університетів України, зараз розташований у м. Маріуполь, а окремі корпуси знаходяться в м. Лиман. В анкетах 70% студентів вказали, що вони не чули про корупцію у своєму університеті. За це університет отримав додатковий бал.

На другому місці Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (7,61 бала) – провідний медичний університет України.

Третє місце отримала Українська медична стоматологічна академія (7,52 бала). Це провідний державний ЗВО з підготовки лікарів-стоматологів, що знаходиться в м. Полтава. В анкетах 40% студентів відзначили, що не чули про корупцію взагалі; 33% – що доводилося давати хабарі за залік або іспит; 27% – лише чули про випадки корупції.

Четверте місце зайняв Івано-Франківський національний медичний університет (7,32 бала).

На п'ятому місці – Національний медичний університет імені О. О. Богомольця (7,25 бала), розташований у м. Київ. В анкетах тільки 21% студентів вказали, що не чули про корупцію; 67% чули про корупцію, а 12% давали хабарі.

Подібні рейтинги за видами ЗВО вигідно відрізняють їх від Рейтингу університетів «ТОП-200 Україна» 2017 р., в яких фігурують всі ЗВО України без урахування їх специфіки та залучення їх студентів як експертів, особливо за критерієм «Корупція». З корупцією необхідно боротися кожному ЗВО, оскільки вона знижує якість підготовки студентів та імідж вишу. Крім того, на викладачів-корупціонерів слабо впливають скорочення розміру заробітної плати, що відбувається, і фінансові труднощі ЗВО. Але це сильно впливає на високоморальних, соціально відповідальних і нерідко молодих викладачів, які через це звільняються із ЗВО.

В Україні вирішувати це завдання в ЗВО складно через дуже високу корупцію в країні. У рейтингу 2016 р., опублікованому Transparency International для 176 країн, Франція зайняла 23 місце, набравши 69 балів. Ця позиція дуже далека від провідних тріо, утворених Данією (90), Новою Зеландією (90) і Фінляндією (89). Німеччина посіла 81 місце, Росія й Україна – 131 місце. І був зроблений тривожний висновок: «2016 рік показав, що системна корупція і соціальна нерівність в усьому світі взаємно підсилюють один одного, що призводить до народного розчарування в політичному світі та забезпечує благодатне підґрунтя для зростання популістських політиків» [6].

У рейтингу 2017 р. перші місця з низькою корупцією зайняли Нова Зеландія, Данія, Фінляндія; Німеччина опинилася на 12 місці, Франція – знову на 23 місці, Україна – на 130 місці, Росія – на 135 місці [6]. У червні 2018 р. на вимогу МВФ для боротьби з корупцією Верховна Рада прийняла юридичну основу для створення антикорупційного суду. На думку автора, створення антикорупційного суду, що відповідає критеріям МВФ і міжнародних експертів зі США і країн ЄС, необхідне, але без суттєвого підвищення якості економічної системи країни та державного управління економікою він не зможе істотно знизити корупцію.

Глобальна фінансова криза почалася в США у 2007 р. через соціальну безвідповідальність банків та інших суб'єктів фінансового ринку. У 2008 р. вона переросла в глобальну економічну кризу і швидко поширилася на всі країни. Ґрунтовний аналіз причин і наслідків створеної на ринку іпотечного кредитування США і експортованої Великої депресії (рецесії) міститься в роботах Джозефа Стігліца [7]. Криза змусила уряди США, ЄС та інших країн відмовитися від концепції неолібералізму, посилити державне регулювання економіки і виявляти соціально безвідповідальні суб'єкти господарювання. Аналізуючи публічні дії Сполучених Штатів і країн ЄС, у вересні 2009 р. відомий французький економіст Жак Атталі підкреслив: «Ми оцінюємо наймовірні зміни, зроблені цими людьми, які місяцем раніше майже всі вважали, що краще за все було нічого не робити і що дерегулювання і свобода ринків були ключем до економічного і

політичного успіху» [8, с. 90–91]. В умовах глобальної економічної кризи, що продовжується для багатьох країн світу і деяких країн ЄС і у 2018 р., учені приділяють особливу увагу проблемам соціальної відповідальності суб'єктів господарювання і влади.

Згідно з концепцією автора, соціальна відповідальність підприємств усіх видів діяльності та форм власності полягає в забезпеченні комфортних, безпечних умов праці та гідної її оплати для свого персоналу, в розвитку соціальної інфраструктури, в недопущенні ухилення від сплати податків і соціальних зборів, у забезпеченні належної охорони навколишнього середовища, а також у використанні соціально відповідального маркетингу (СВМ). А соціально відповідальний маркетинг підприємства – це неухильне виконання вимог державних нормативних актів у сфері забезпечення соціальної відповідальності на території країни базування і країн, в які експортуються товари і послуги підприємства; неприпустимість участі в корупційних схемах, здійснення шахрайства; неприпустимість виробництва та/або реалізації товарів і послуг, небезпечних для майна, моралі, здоров'я, життя людей, навколишнього середовища та суспільства в цілому, а також недобросовісної реклами і методів психологічного впливу на споживачів з метою нав'язати вигідне для себе рішення або будь-яку покупку; прояв соціально спрямованих ініціатив. У публікаціях 2014 р. автором було підкреслено, що серед перерахованих критеріїв СВМ найменш вагомим є прояв соціально спрямованих ініціатив. Підприємство, яке, наприклад, нещодавно створено, або одержало збиток, або з якихось інших причин не проявляє соціально спрямованих ініціатив, але відповідає всім іншим критеріям, можна вважати практикуючим СВМ. Ці критерії поширюються і на маркетинг освітніх послуг ЗВО України.

Висновок про низку значущість соціально спрямованих ініціатив ґрунтується на тому що соціально безвідповідальні підприємства часто використовують соціально спрямовані ініціативи для прикриття в очах громадськості свого швидкого збагачення за рахунок разючої соціальної безвідповідальності. При цьому вони не звертають увагу на величезний збиток, що заподіюється навколишньому середовищу, здоров'ю, життю, майну громадян, своїм клієнтам і суспільству. Тому автор вважає доцільним виключити цей критерій з переліку обов'язкових. Хоча кожному прибутковому суб'єкту господарювання бажано проявляти соціально спрямовані ініціативи. Соціально відповідальні підприємства практикують соціально спрямовані ініціативи на добровільних засадах з метою надання допомоги суспільству в рішенні певних соціальних проблем і підвищення свого іміджу.

Цілі СВМ досить добре сформульовані в роботах Ф. Котлера, К. Л. Келлера, Ж.-Ж. Ламбена [9; 10]. Ці автори були в числі перших, хто зайнявся дослі-

дженням цієї надзвичайно актуальної проблеми, яка до 1970 р. замовчувалася через сильне лобювання бізнесом своїх інтересів. Ф. Котлер і К. Келлер обґрунтували, що мета СВМ підприємств полягає в підвищенні добробуту як споживачів, так і суспільства в цілому [9]. Але в їх роботах відсутні критерії СВМ. А в розглянутих прикладах завищується значення прояву СВМ. Хоча вони часто використовувалися для прикриття соціальної безвідповідальності підприємств.

Дослідження показують, що в будь-якій країні з ринковою економікою забезпечити соціальну відповідальність підприємств неможливо без належної якості її економічної системи та державного регулювання. Автор продовжує бути переконаним, що низька або недостатньо висока якість державного регулювання економіки в будь-якій країні є наслідком низької або недостатньо високої якості її економічної системи, відсутності поділу влади і бізнесу, високого рівня корупції, низької якості законів і нормативних актів, що забезпечують орієнтацію підприємництва на соціальну відповідальність, відсутності суворой й невідворотної матеріальної та кримінальної відповідальності за злочини.

Поки з глобальної економічної кризи вийшли тільки США, деякі країни ЄС і ряд інших країн. Наприклад, у Франції у 2014 р. рівень загального безробіття був 10,4%, а серед молоді у віці 15–24 років – 23,4%, проти, відповідно, 10,2% і 9,8% у 2013 р. За даними європейського інституту статистики, в березні 2017 р. у Франції безробіття серед молоді залишилося високим – 23,7%. Найбільш високим воно було в Греції – 48%, в Іспанії – 40,5%, в Італії – 34,1%, а найнижчим – у Німеччині (6,75%). Загальна кількість безробітних чоловіків і жінок у країнах ЄС у березні 2017 р. склала 19,716 млн. Найвищим у січні 2017 р. виявилось загальне безробіття в Греції – 23,5%, в Іспанії – 18,2%. Найнижчим безробіття в березні 2017 р. було в Чехії – 3,2% і в Німеччині – 3,9%. Для порівняння: в США загальне безробіття в березні 2017 р. складало 4,5% [11]. Про це свідчить також криза міграції населення з бідних країн Африки та інших регіонів, яку обговорювали десять країн ЄС у Брюсселі наприкінці червня 2018 р. у надії домогтися консолідованого рішення.

У даний час уряди США, Франції, Німеччини та інших країн ЄС проводять політику підвищення податків на доходи заможних громадян з метою надання допомоги малозабезпеченим. У Франції у 2008 р. діяли ставки податку на доходи 0; 5,5; 14; 30 і 40%. Потім на короткий період вводилася і ставка 75%. Крім того, у 2011 р. було передбачено підвищити податок на дивіденди більше 100 тис. євро на рік з 19% до 41%. В Україні з дуже високим розривом у доходах багатих і бідних до 2011 р. застосовувалися ставки податку на доходи фізичних осіб 0% і 15%. Це відповідало рекомендаціям Мілтона Фрідмана про перехід від про-

гресивного податку на доходи до плоского. У 2011 р. в Україні відбулася незначна диференціація ставок 0; 15 і 17%. У 2015 р. діяли ставки 0; 15 і 20%, а з 01.04.2016 р. вони навіть знижені – 0; 15 і 18%. Намітилася тенденція повернення до плоскої системи оподаткування. Доходи у вигляді дивідендів в Україні протягом 26 років обкладаються за ставкою 5% незалежно від їх розміру. Наведена інформація свідчить про те, що 26 останніх років податкове законодавство приймалося переважно в інтересах багатих громадян через суттєві недоліки системи виборів, що забезпечує надмірно високу їх представництво у Верховній Раді [12, с. 31]. Використання, наприклад, досвіду Франції дозволило б істотно підвищити наповнення державного бюджету України та скоротити величезний розрив у доходах багатих і бідних і знизити соціальну напруженість.

Слід зазначити, що останнім часом розгорілися протиріччя між США, з одного боку, та Францією і Канадою, з іншого, – через різке підвищення в США мит на імпортовані чорні метали на 25% і на алюміній на 10% з країн ЄС [13]. Великі проблеми створив і вихід з ЄС Англії, передбачений на 2019 р.

ВИСНОВКИ

Дослідження дозволило зробити такі висновки. У 2017 р. поряд з рейтингом вищих навчальних закладів «ТОП-200 Україна» Євгеном Журовим опубліковані «Рейтинги ТОП-10 кращих економічних ВНЗ України» та «Рейтинг ТОП-5 кращих медичних ВНЗ України». Рейтинги за видами ВНЗ вигідно відрізняють їх від рейтингу університетів «ТОП-200 Україна» 2017 р., в яких фігурують усі ЗВО України без урахування їх специфіки та залучення їх студентів як експертів. Особливо за критерієм «Корупція», хоча оцінка студентами ЗВО цього критерію, на мій погляд, також не претендує на істину, як і сам рейтинг, на думку Є. Журова. З корупцією необхідно боротися кожному ЗВО, оскільки вона сильно знижує якість підготовки студентів та імідж вишу. Але для масштабного підвищення якості підготовки студентів, маркетингу освітніх послуг необхідно суттєво підвищувати якість економічної системи країни та державного регулювання економіки. Наведено вдосконалену авторську концепцію соціальної відповідальності підприємств усіх видів діяльності й форм власності та їх маркетингу, включаючи ЗВО. Постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 347 затверджено зміни, що вносяться до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187. Вони спрямовані на зниження не виправдано жорстких вимог до ЗВО і його персоналу, але, на жаль, відсутній опис чіткого порядку їх реалізації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Рейтинг університетів «ТОП-200 Україна» 2017 года. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/rating/55849>

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187» від 10 травня 2018 р. № 347. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/347-2018-p>

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» від 30 грудня 2015 р. № 1187. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p>

4. **Журов Е.** Рейтинг ТОП-10 лучших экономических ВУЗов Украины. Sensus. 18 июля 2017 г. URL: <https://www.sensus.org.ua/rejting-top-10-luchshix-ekonomicheskix-vuzov-ukrainy/>

5. **Журов Е.** Рейтинг ТОП-5 лучших медицинских ВУЗов Украины. Sensus. 21 декабря 2017 г. URL: <https://www.sensus.org.ua/rejting-top-5-luchshix-medicinskix-vuzov-ukrainy/>

6. Corruption Perceptions Index 2017 (Индекс восприятия коррупции 2017). URL: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017

7. **Стиглиц Дж.** Крутое пике. Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса. М. : Эксмо, 2011. 524 с.

8. Attali J. La crise, et après? Paris : Éditions Fayard, 2008. 185 p.

9. **Котлер Ф., Келлер К. Л.** Маркетинг менеджмент. 12-е изд. С-Пб. : Питер, 2008. 816 с.

10. **Ламбен Ж.-Ж.** Менеджмент, ориентированный на рынок / пер. с англ. под ред. В. Б. Колчанова. С-Пб. : Питер, 2004. 800 с.

11. Le chômage a baissé dans 23 pays européens... mais pas en France. Le Figaro. 08.08.2017. No. 5. URL: <http://www.lefigaro.fr/conjoncture/2017/05/02/20002-20170502ARTFIG00142-le-chomage-a-baisse-dans-23-pays-europeens-mais-pas-en-france.php>

12. **Орлов П. А.** Важнейшие факторы масштабного повышения социальной ответственности субъектов хозяйствования и их маркетинга для эффективного социально-экономического развития стран. *Економіка розвитку*. 2017. № 3 (83). С. 20–34.

13. **Nodé-Langlois F.** La guerre commerciale est déclenchée: jusqu'où ira-t-elle? Le Figaro. 01.06.2018. URL: <http://www.lefigaro.fr/vox/economie/2018/06/01/31007-20180601ARTFIG00330-la-guerre-commerciale-est-declenchee-jusqu-o-ira-t-elle.php>

REFERENCES

Attali, J. *La crise, et après?* Paris: Editions Fayard, 2008.
"Corruption Perceptions Index 2017". https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017

Kotler, F., and Keller, K. L. *Marketing menedzhment* [Marketing management]. St. Petersburg: Piter, 2008.

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p>

[Legal Act of Ukraine] (2018). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/347-2018-p>

"Le chômage a baissé dans 23 pays européens... mais pas en France". Le Figaro. 2017. <http://www.lefigaro.fr/conjoncture/2017/05/02/20002-20170502ARTFIG00142-le-chomage-a-baisse-dans-23-pays-europeens-mais-pas-en-france.php>

Lambert, J.-J. *Management, orienté sur le marché*. St. Petersburg: Piter, 2004.

Nodé-Langlois, F. "La guerre commerciale est déclenchée: jusqu'où ira-t-elle? Le Figaro. 01.06.2018. <http://www.lefigaro.fr/vox/economie/2018/06/01/31007-20180601ARTFIG00330-la-guerre-commerciale-est-declenchee-jusqu-o-ira-t-elle.php>

Orlov, P. A. "Vazhneyshiyey faktory masshtabnogo povysheniya sotsialnoy otvetstvennosti subektov khozyaystvovaniya i ikh marketinga dlya effektivnogo sotsialno-ekonomicheskogo razvitiya stran" [The most important factors of large-scale increase of social responsibility of economic entities and their marketing for effective social and economic development of countries]. *Економіка розвитку*, no. 3 (83) (2017): 20-34.

"Rejting universitetov «TOP-200 Ukraina» 2017 goda" [Rating of Universities "TOP-200 Ukraine"]. <https://ru.osvita.ua/vnz/rating/55849>

Stiglitz, Dzh. *Krutoye pike. Amerika i novyy ekonomicheskyy porядok posle globalnogo krizisa* [Coolest peak. America and the new economic order after the global crisis]. Moscow: Eksmo, 2011.

Zhurov, Ye. "Rejting TOP-10 luchshikh ekonomicheskikh VUZov Ukrainy" [Rating TOP-10 of the best economic universities in Ukraine]. <https://www.sensus.org.ua/rejting-top-10-luchshix-ekonomicheskix-vuzov-ukrainy/>

Zhurov, Ye. "Rejting TOP-5 luchshikh meditsinskikh VUZov Ukrainy" [Rating TOP-5 of the best medical universities in Ukraine]. <https://www.sensus.org.ua/rejting-top-5-luchshix-medicinskix-vuzov-ukrainy/>